

Berlijnse Crisis, aflevering 2001

Gastcolumn

Columns - 18 juni 2001 - Auteur: Krijn Thijs

Vroeger, toen Berlijn nog frontstad in de Koude Oorlog was, waren dat gevreesde conflicten met Russen en Amerikanen en dreigende Derde Wereldoorlogen.

Wat te denken van de illustere Luchtbrug in 1948 (*Berliner Krise* nr. 1), het Chroestsjov-ultimatum van 1958 (Nr. 2) en van de bouw van de Muur in 1961 (crisis nr. 3)?

van Krijn Thijs, Berlijn

In de collectieve herinnering van Duitsland staan Berlijnse crises zolangzamerhand voor de heldhaftige *Struggle for Life* van het kleine maar vrije West-Berlijn midden in het duivelse Sovjet-Imperium van Jozef Stalin.

Maar sinds de Koude Oorlog gewonnen en Satans Rijk verschrompeld is, blijven Berlijnse crises tot Berlijn beperkt, of op zijn best tot Duitsland. De wereld bibbert niet meer mee bij confrontaties tussen Oost- en West-Berlijn, en überhaupt schijnt die tegenstelling niet meer te bestaan, want eind goed was toch reeds in 1989 al goed?

Zo ook in de vroege zomer van 2001: kranten koppen weer met een *Berliner Krise*, die zich nu dus geheel binnen de stadsgrenzen afspeelt. Tenminste...

De Grote Coalitie tussen SPD en CDU, die de stad sinds de Wende regeerde, is kapot. Oorzaak is het zoveelste geldschandaal in de Duitse politiek: de Berlijnse CDU-Senator voor Financiën hield er nogal duistere praktijken (en zetels in toezichtsraden van verschillende banken) op na. Een van die banken ging failliet, ondanks (toevallig) zeer hoge kredieten van de senaat, die deze miljarden nu opeens kwijt was! Toen bleek dat de stad in het algemeen vrij platzak was, om niet te zeggen bankroet. De schuld van het algemeen financieel wanbeheer werd door de gehele Berlijnse politiek bij de CDU gelegd. De jarenlange coalitiepartner SPD ontkende tamelijk pragmatisch elke medeverantwoordelijkheid en zegde de samenwerking op. Gevolg: een breuk in de coalitie en nieuwe verkiezingen op komst. Dat betekent het eind van de vrijwel twintigjarige amtsstijd van burgermeester Eberhard Diepgen (ironisch genoeg moest hij precies tussen 1988-1990 voor een SPD-man wijken), van wie iedereen in Berlijn nu ineens beweert, dat ze hem nooit zo gemogen hebben. De Berlijnse SPD-chef Klaus

Wowereit gaat vast en zeker een triomf tegemoet, te meer omdat hij zich vorige week zeer soeverein en met doorslaand media-succes, als homoseksueel ge-out heeft, en sindsdien op een zekere sympathie-bonus kan rekenen bij jonge, snelle en tolerante bewoners van Het Nieuwe Berlijn.

Waarom is deze interne Berlijnse crisis nou zo belangrijk? Ten eerste omdat een wisseling van de wacht in de hoofdstad direkt gevolgen heeft voor de machtsverhoudingen in de Bondsrepubliek. Het Bondsland Berlijn wordt namelijk direkt in de Bondsraad vertegenwoordigd, waarin de rood-groene regering momenteel geen meerderheid heeft. De oppositie kan de politiek van de regering dus via de Bondsraad blokkeren - een machtspositie die verloren gaat als de SPD-man Wowereit de CDU-burgermeester Diepgen aflost.

Maar ten tweede staan er interessante ontwikkelingen op stapel, als de CDU na nieuwe verkiezingen in Berlijn niet meer mag meeregeren. Want de FDP is in de hoofdstad een splinterpartij (ze zijn nu niet eens in het Abgeordnetenhaus vertegenwoordigd) en met de Groenen haalt de SPD waarschijnlijk ook de meerderheid niet. Het komt erop neer, dat de traditionele West-Berlijnse partijen met geen mogelijkheid meer om de Oostduitse en ex-communistische partij PDS heen kan, die in (Oost-)Berlijn hoge ogen gooit. (Vooral doordat de huidige Berlijnse (geld)crisis onbetwistbaar door Westers gerommel veroorzaakt is.) Een rood-rood-groene Coalitie (PDS-SPD-*Grüne*) lijkt de enige oplossing; er wordt momenteel al hard aan gewerkt. Burgermeester Diepgen wordt met een motie van wantrouwen afgeschoten en voorlopig opgevolgd door een minderheidscoalitie van SPD en Groenen, die door de PDS getolereerd wordt. Nieuwe verkiezingen zullen daarna de weg vrijmaken voor Rood-Rood-Groen.

Dan zal voor het eerst de Oostduitse PDS meeregeren over (voormalig) West-Duitse (want West-Berlijnse) burgers. Weliswaar zijn er in de nieuwe deelstaten al experimenten met rood-rode coalities geweest, maar de PDS aan de macht in de *Bundeshauptstadt* is toch nog wel wat anders. Het zou zelfs goed kunnen zijn, dat de vroegere PDS-fractievoorzitter, Gregor Gysi, Berlijns nieuwe burgermeester wordt! Nota bene Gysi, jurist, angstdroom van het Westen, door velen gezien als politieke clown, maar in Oost-Duitsland zeer populair, een briljant *debater* en gematigde socialist (maar zeker geen sociaal-democraat!)... Bondskanselier Schröder ziet het in elk geval wel zitten, hij flirt openlijk met de PDS, misschien wel met een blik op de komende verkiezingen in de hele republiek (2002). Het taboe: Zouden SPD en PDS ook in de Bond kunnen samenwerken? Hoe het ook zij: de PDS wordt met sneltreinvaart ook in het Westen salonfähig, tenminste in midden-linkse kringen.

De kiem van deze ontwikkeling ligt in Berlijn, de stad van de Eenheid, waar nu na tien jaar de West-Berlijnse regie ten einde is, en de eenheid tussen Oost en West met Rood-Rood-Groen ook op politiek niveau naderbijkomt, zoals *Der Spiegel* (24/2001) treffend schrijft. Bepaalde conservatieve Westberlijnse volksvertegenwoordigers probeerden impulsief nog de traditionele frontstad-retoriek (in de trend van: de SPD verkoopt de stad aan de communisten), maar die tijden lijken voorbij. Na een lange Koude-Oorlog met vele *Berliner Krisen* groeien de beide stadhelften door de Berlijn-crisis van 2001 misschien eindelijk weer naar elkaar toe.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2829/berlijnse-crisis-aflevering-2001>